

RUT - - Bible en Akaselem

RÚUTI WÁÁ TÁKÁRIÐÁ

Rúuti

Rúuti

Rúuti

Tákáriðá wa lólóó

Rúuti

Lemíj ye

Íwéé míputígá

Rúuti Lémiñ góréní tı sáati waa bícúgúlí ka la kpámí Isirayéeli wáá zamáa ye. Ðá tám máa, lsirayéeli tìnke bo bíbwéébí la kpá, amá Mwáátáá la lebe binyii bùmønti zamáa pooni naa bı kpam úwáá zamáa. Bíí má ní ba yi úle naa bícúgúlí.

Tákáriða noówu mii qée úpé wa ná sá Yahúúqú káa kpéní Mwáátáá wáá zamáa nyiiwu ye. Yíí bó ní ïlemí qıtandı neńqę ýka nyitií nıjalí qée Rúuti Moháabı dónju bíse káa jíni óbá kí náhaanı úcé wáá zamáa ní Isirayéeli wáá Mwáátáá ye bo. Tákáriðá má mii qée qáa feree qáwáá íjocyárí ye : kí fii ní mbusú úbúrigáá waa pooni Rúuti ní ucapo Nahoomíi káa bı qé ye, salam-salam Mwáátáá canı bı qáa kóré karı qiwondı ní mímwáání. Ílemí neéyi mii qée binyii káa bání tá ijá ní Mwáátáá ijá párí ye. Rúuti japwa wáá mímaa ísa ïlemí neéyi waa qigbe : ijá mwaa úbú má qáa kpéní úbwáyáá Ðáwúða tilkpé. Ú qé Ðáwúða tilkpélém ciiga, Rúuti Moháabı dónju bíse kpe ukaáñ ba ma hálı bı qáá ma Yeésu ciiga.

1

Elimeléekı ní úwáá íyáálı póóte Moháabı

¹ Zaamáánı waa bícúgúlí káa kpamí lsirayéeli wáá nıqó ye, muko mibá ýka la kóóní nıqó pooni. Újá ubá wá sá Béétılıhéemí wáá kídóbíi ka qé Yuudáá pooni nyiiwu ýka pooti, u ní úpó ní újápwalımı bilé. Bí coo tı karı Moháabı wáá nıqó pooni. ² Újá má ní ba la yi naa Elimeléekı, úpó yííqi ísa Nahomíi ní újápwalımı wáá áyí ísa Mahilón ní Kiliyón. Bí

la sá Efiraatáa Béétulihéemí, Yúúqá yɔwu wáá kúgé tuibí. Bi la fóó Moháabí wáá níqdóní ní kí bíí kóté karí líbó qáání.³ Ní Elimeléekí, Nahoomíi ce, ýka kpe kí caní u ní újápwlími bilé bámba.⁴ Da ka dée ní úwáá ímwɔjá ýka gba bípíí Moháabí qóñju wáá ábísé : bi yi ubá náá Hírúpa, ní kí yi wa ké ye naa Rúuti. Bi kari líbó dée ábé pwí.⁵ Dá bójní Mahlón ní Kiiliyón, bíí kókó bilé mété ýka kpe, ní qá ke Nahoomíi bámbá, úcé kpá ní býyáá kpá.

Rúutí qe Nahoomíi Béétulihéemí

⁶ Ñwu mbá, Moháabí wáá níqdóní, Nahoomíi ýka ñú náá Tídáá yá úwátíí ijoo kí pé bi tísatini wáá tíjégáá. Líbó ní wá kpíru kí bíí fii Moháabí wáá níqdó u ní úbúpólómí bilé.⁷ U fii qitenteere qaa pooni báa karí u ní úbúpólómí bilé má, ní ba gba ake kí bíí góré Yuudáa wáá níqdóní.⁸ Amá Nahoomíi ýka wéé úbúpólómí naa : «Wáánimí co maá, báaní ñjmá nígóré kí tu karí únyí gbeni. N meé náá Tídáá nyá ní ijoo dée naá yá kí tee nícelémí báa la dé mifeeení ye ní mmé mété ye,⁹ Tídáá mpá níciígá báaní ólá újá, waa cénđe pooni u bíí ká kúpjolsomí ye, ú mwé.» Ní wá léé bi. Ní ábúpólómí ka wáá kumco ní kí wíi.¹⁰ Ní ba soó wu naa : «Aayí tu ní si níbíí góré síwátíí gbeni.»¹¹ Amá Nahoomíi ýka kpée wéé náá : «Góré máa mbísélémi, batu bó ní na laá ní dé mi? Ní bíí kpée fété maa býyáá býjá ba bíí kpéni nícelémí ye?¹² Góré maá, mbísélémi, có maá, qoómi ní kí pó séséé ka kí kpéé mwé. Ní báaní n bi wéé náá n kpe tamáa, "ní bíí fétéé mwé kúnyéé noñku mánja; n bíí maa býyáá býjá",¹³ Ní bíí fété Yíí bó kí baaní dée, hálí bi bé? Yíí bó ní bíí yíí káá kpéé mwé? Aayí, mbísélémi. Doómi ñwáá nnyiímóm wéété kí pó níyówu, Tídáá níqe njifere.»

¹⁴ Ní ábúpólómí ka kpée wáá kumco kí wíi. Đakokorowu, Hírúpa ýka léé ucupo ní kí pooti. Amá Rúuti wíi yíí dípootírí kí caní ucupo.¹⁵ Ní Nahoomíi ka soó Rúutí naa : «Kpaá sibúpó kí góré úwátíí gbeni, ní úwáá ícíí yaa wáá yáá bwotá ye gbeni. Yá dée wíi, góre síwáá»¹⁶ Amá Rúuti ýka kíí wu naa : «Ta póré mí mpwáá náá ní póté sigbeni, náá nígóré ñwáá, qoómi nnaa í pá náá ní bíí co, ní nna í bíí qo náá, ní bíí qo; síwátíí bíí sáá ñwátíí ní síwáá Mwáátáá bíí sáá ñwáá Mwáátáá;¹⁷ Nnaa áa bíí kpó ye ní bíí kpó líbó, ní líbó ní ba bíí sí mi. N pooniíni Tídáá ú ferees mi kí lété ferees mi, qáá sá náá mukú ní bíí bú náá mi ní si ciiga.»

¹⁸ Nahoomíi káá ká náá Rúutí lu nyágá náá u bíí dé wu ye, ní wa póni ñmére.¹⁹ Ní ba gba ake bíí bilé hálí kí tu fóó Béétulihéemí. Bíwáá qífóórí, caní qá cigi níqdó. Bípíí ýka barú ta náá : Nahoomíi ní qá lafu sá?²⁰ Ní Nahoomíi ýka kíí bi naa : tá tí yíí maá mí

naa Nahoomíi "wa dé mmwáá ní ye", yíí maá mì naa Máára "wa dé nícóó ní ye", qoómi Tídáá tibwétéráá canı́ báanı́ batu pwaa ní mì. ²¹ N la pá üle ínjálí gbé, Tídáá canı́ nígréní ínjálí njymé, batu bó ní na kpée yii mì naa Nahoomíi? Da ké náá Tídáá Tibwétéráá ku nlemíŋ, ní kí yá mì ya ná ya ye.

²² Đée nínaa ní Nahoomíi ýka góréní ní Moháabı́ wáá níqó u ní úbúpó Rúuti, Moháabı́ dónju bísé. Bí la fóóní sáati waa báá cíbí ámóbí njaá báá yi naa óɔriji ye^a.

2

Rúuti co díkúnqı́ Boháazı́ wáá kúsaanı́

¹ Nahoomíi ce Elimeléekı́ la kpe unyibúu ubá, bı́ yi wu naa Boháazı́. U la sá unyii wa kpe árizikí ye, bı́ la pe gírimá. ² Ñwui njobá Rúuti Moháabı́ dónju bísé ýka soó ucapo Nahoomíi naa : «Pá mì níse, nímeé sí, ka níco kúsaanı́ kí kúm ámóbí njaá bícülíí káá fée bíbóóní ye. N bíí ká unyii wa bíí njmó níceceéŋ ye kí caní níqe óbóóní kí kúm ye.» Ní Nahoomíi ýka kíí wu naa : «coni mbísé.» ³ Ní Rúuti ka su pooti díkúnqı́ kúsaanı́ kubá pooni, bícülíí bóónı. Ní qa peé yá níyiimwáá náá kúsaanı́ má sá Boháazı́ Elimeléekı nyibúu yçku.

⁴ Đáa kóte ye, Boháazı́ ýka nyéní Béétılöhéemı́ kí fóóní ní kí qjó bícülíí naa : «Tídáá níqée ní gbeni». Ní bíí ýka kíí wu naa : «Tídáá níjé sı́ alibárıka». ⁵ Ní Boháazı́ ýka baru úwáá bícülíí wáá ukpé naa : «Njmá níse úpé nɔ́wu?» ⁶ Ní bícülíí wáá úkpé ka kíí wu naa : «Úpé ucaa waa ní Nahoomíi nyéní Moháabı́ dónju ye ní.» ⁷ U baru mì naa ní caní ó kúm bícülíí bóónı. Đóó wáá fóóní kúcańkpíñí ye, qábó ní wa lü dé hálı́ wáánımi, waá barí womi. ⁸ Ní Boháazı́ ka soó Rúuti naa : «Njmó níwáá íséé ta co tí kúm kúsaanı́ kubá pooni qabární ní üle, ye üle kí kúm sunı́ níwáá bípíí bítóoyálíí ⁹ Kpaá kólááñmē qitenteere qaa báá kíí cí ye ka kí qe bípíí ba cíbí ye. Béé náá ní kíí yíí ní níwáá bítóoyálí bíjá naa bı́ ta jee sı. Múnyúúko bá náá sı́ í có kí nyɔ́ kólé ní múnyúú maa níwáá bítóoyálí káá lúúní ye.» ¹⁰ Ní Rúútı ka gbaa hálı́ kí jee qiyigbáá ní kítíí ní kí baru Boháazı naa : «Batu bó ní a yáá mì íjɔ́ qée. Ní kí njú nceceéŋ mímé wa sá ucaa ye.» ¹¹ Boháazı́ ýka kíí wu naa : «Bı́ tanı́ mì déé yáá kókó áá yá kí tee sicapo qoo sí cé kúm, ní nyí náá i canı́ sínáá ní síný ní níqó njaá pooni báá ma sı́ ye kí qa náá i karí binyii baa á ná la nyí ye ciiga. ¹² Ní meé

^a1.22 Óɔriji sa déé kpónó yómı́ wáá amóbi nja báá yi naa Blée ye, amá njíí wáá kpónó ka ya kí fóó Blée yɔ́o wu

náá Tídqáá níferesí sí yíí neéyi kókó bó. Eén, Tídqáá, Isurayéelí wáá Mwáátáá, níferesí sí kí létéé feresesi, qoómi wíí ní a síjii kó.»¹³ Ní Rúuti ka kíí wu naa : «Úkpé í tímí ya kí tee mi kóláájme, kí púúníí mi mítawáá ní kí lóloo mítawáá sám, qá ké náá ma barí cuni síwáá bípíí bítoóyálí cíigá ubá».¹⁴ Ðiwonqí sáati, Boháazi ýka soó Rúuti naa : «Ðá tí jé tijégáá, gbá kpónó kí sée wu tíkpéní.» Rúuti ýka kari bítoóyálí gbeni ní Boháazi ka pé wu ábí akenígá ní wá njmá dqué waa laá ye ní qaké.¹⁵ Sáati waa wáá tó díjérí ní wa fii kí bíí sóñjóó díkúnđi ye, Boháazi ýka tee mará ówáá bítoóyálí náá bí caní wu ó kúm ábwá njaa ba na láá cíjii ye ciiga, ní ubá ní ta yíí ní wu.¹⁶ Lee maá ábwá pooni ayi njibá kí caní njí kítíí ka ó tó; ní ta yíí maá ní wu.¹⁷ Déé ní Rúuti ka kúm Boháazi wáá kúsaaní hálí kójóóbó, ní wa bwaa taa wáá kúm ye kí fúú qá gbé fórtó utakpé.¹⁸ Ní kí gba kí ku níqóní, ní kí míni ucupo káa kókó wáá kúm ye. Ní wa lee taa wáá jí kí ké ye kí tee ucupo.¹⁹ Ucapo ýka baru wu naa : «Lambó ní a kúm dílemi? Kúsaaní kúsaaní ní a yá dítóó dílemi? N meé náá Tídqáá mbóté wa njú siceceenj ye, kí kíí náá í kúm ówáá kúsaaní ye». Rúuti ýka wéé náá : «Unyii waa wáá kúsaaní máa kúm ye bí yi wu naa Boháazi».²⁰ Ní Nahoomíi ýka soó úbúpó náá : «N ká náá Tídqáá lu mii ti ówáá dílaari dítakpéridí tumi miferaamí ní bíkpíí bó. U bóté unyii má». Ní wa kpée wéé náá : «Boháazi má sá ticoctubí wáá kúnyibúu ní. U sá binyii ba bíí kpaá tu bó ye ciiga ubá».²¹ Ní Rúuti ka kpée wéé náá : «U soó mí mánja naa, ní sóñjóó ní díkúnđi ówáá bítoóyálí bóóní hálí bí tí cí kí tó».²² Ní Nahoomíi ýka soó úbúpó Rúuti naa : «Ða yám, mítawáá, sóñjóó ní dítóó sí ní Boháazi wáá bítoóyálí bípíí. I co maá ubá wáá kúsaaní ní, qá bíí fété yá náá bí náásu sí».²³ Rúuti ýka ye Boháazi wáá bítoóyálí bípíí gbeni kí dengií bí kí kúm, hálí ámóbí njaa báa yi naa ócrijí ní bilée dícírí ní tu tó. U luu díe ucupo wáá.

3

Rúuti dío Boháazi natáñ pçó

¹ Nwui njubá Nahoomíi ýka soó Rúuti naa : «mítawáá, ní tímí laa ní bco sí hiiye cénđe díjercíqí ka qá yañ kí teé sí»² Déé áa nyí ye, Boháazi wa caní sí ní ówáá bítoóyálí bípíí yá dítóó ye sá ticoctubí wáá kúnyibúu ní. Ða ké náá kujóóbó nojku u bíí coo tu bwaa ócrijí ówáá ámóbí bwaari tenteerí pooni.³ Déé bo, fe, pi sibá tulaarú, kí fú síwáá kúfúgáá kwa ya ye, kí co líbó. Amá ta caní u ká náá í díe líbó hálí u tó díjérí ní dínyorí.⁴ U yaa tu dío náá í kpaá dítenteerí qáá pooni wáá bíí dío ye, yíí bóóní í cuni wu kí díáatí ówáá kúcöljí kúcígáá pçomí ní kí dío unatáñ pçó. Yíí bóóní u bíí kesee sí díe áa bíí yá ye.⁵ Ní

Rúutı ñka kíí naa : «Ñ bíí yá yaa kókó áa wéé mi ye.»

⁶ Rúutı ñka co ámójí bwaari tenteeri má pooni ki yá qéé yaa kókó ucapo káa soó wu ye nój. ⁷ Boháazı ñka jí ki nyú qa sɔmí upɔlɔɔku. Ní wa tí qɔɔ qíbwá gbeni. Rúutı ñka dá salamí bo ki qááti kúcólóó kúcigaa pɔmí unatáŋ ní ki qɔɔ lóbó.

⁸ Kótábúútígáá Boháazı ñka jége ki feni ki kpéni óbá ní ki ká úpé ubá káa qj unatáŋ pɔj ye. ⁹ Ní wá baru naa «Nsá ñjmá?» Ní wa kíí wu naa : «Nsá mímé Rúutı síwáá útójálí, ní dáa kó sí, kíí kí gbá mí ní qé sigbeni, qoómi í sá ncɔɔ wa kpé íko naa ú gbá mí kí kpaá ní bo ye.» ¹⁰ Boháazı ñka wéé náá : «Ñ meé náá Tídáá níbóté sí, mibisé. Yaa áa yá wááními ye mii síwáá qilaari qitakpérédí sīcapo ní sīcootubí bo qa kpée poó yaa áa yá qa póóte ye, qoómi a bɔɔ si ní imwajá ikoraamí náá biceceeli wáá qilaari.

¹¹ Wááními, mibisé ta ñjmó túnangá. Yaa kókó áa bíí wéé ye n bíí yá ki teé sí. Doómi tíwáá báani ñjmá nyí náá i sá úpé gírimá yowu. ¹² Wááními qa sá ijá náá nísá sīcɔɔ wa kpé íko naa ú gbá sí ki kpaá sibó ye, amá minyibúu ubá kpée qé ki cuni sícé, ki kpé dá wáá íko qa po mímé. ¹³ Ðɔɔ ilé. Felemi kúcáñkpíñí tu kpaá náá u bíí kíí náá ki gbá sí ki kpaá sibó. U kíí náá, qa ya, waá kíí náá, n poonií ní si Tídáá mifeeraa naa ní bíí yá kaa daa baru náá ní yá ki teé sí. Kótéé qɔɔ qáání hálí kóputu.»

¹⁴ Rúutı ñka qɔɔ Boháazı natáŋ pɔj, amá, ní wa fii asusubáa sáati waa bá ná bíí fétéé bée unyii ye. Íjá mwa Boháazı ká la laá naa bí bée náá úpé má co lóbó. ¹⁵ Ní wa soó wu naa : «Lee síwáá kúcólóó páá yɔkɔ kí ba ku kólááñmé.» Ní wa ba ku kólááñmé ní Boháazı ñka maatuí órjí qéé ogúwemí biloobe ní kí tó Rúutı wáá kúcólóó pooni ní kí cuni wu. Yíí bóóní Boháazı ñka góréni níqóní. ¹⁶ Ní Rúutı ñka ku ucapo wáá, Nahoomíi ñka baru wu naa : «Lee-lee ní qa yání, mibisé?» Ní wa taŋ wu ya kókó újá má káa yá ki tee wu ye. ¹⁷ Wáá taŋ qéé kí tó ye ní wa kóte naa : «U pé mí órjí ogúwemí biloobe qoómi u wéé mi náá : "Áá kpe ínjálí ñjmé sīcapo wáá".» ¹⁸ Nahoomíi ñka wéé náá : «Karí ilé, ta jégé, mibisé hálí ki yáá ti ká qéé ílemí má káa bíí póní ní ye. Boháazı pɔlɔɔku káá sɔmí waá yá náá ílemí ma qilemi.»

4

Boháazı dá Elimeléekí wáá kúsaa ní ki gba Rúutı

¹ Boháazı la coo tu karí níqó wáá qikónqí fémi, nínaa baa cugu ílemí ye^b. Kúnyibúu waa

^b4.1 Bíí wáá sáati, lóbó ní ba cugu ílemí

Boháazi káa la keesé Rúuti ye ýka dáká gétéé. Boháazi ýka wéé wu naa : «Minyibúu, yoré, dáká karí íle» ní wa yoré ní kí dáká karí. ² Ní Boháazi ýka lee nídqó pooni wáá bíkpélébi pwí ní kí wéé bı naa : «karí maá íle.» Ní ba karí. ³ Ní wa soó Elimeléekí úkpíí nyibúu wa kpée cu ní wu ye naa : «Nahomíi wa nyéní ní Moháabi dóju kí górení ye, nyébé kúsaan kwá sá tinyibúu Elimeléekí yøku ye. ⁴ Ní ma ká náá dáká béní naa ní lóloo ní si ka kí soó sí ba ka íle ye ní nídqó wáá bíkpélébí neimbe nyimíní naa í dáká ku. Ñsá náá náá í bíí laa náá, bı caní ní si, áá laa náá náá bí caní ní si í soó mí ka ní béké yi. Ubá kpá qabám ní ísé wa kpé dáká wáá íko ye; sibjóní ní mímé ýka pááníí.» Ní kúnyibúu má ýka kíí náá : «N bíí fété dáká kúsaan máá.» ⁵ Ní Boháazi ka kpée wéé náá : «Ñwui ñwaa áa bíí dáká Nahomíi gbeni kúsaan má ye, í bíí peé gbá Rúuti Moháabi dóju bísé, úpíípó má dée sípó ye, ká kúsaan má níye úcé úkpíí wáá kúnyibúu pooni.» ⁶ Unyii má ýka kíí náá : «Da sá náá dée máá tí kíí, qoómi qa bíí batí níwáá býyáá wáá tíibí. Dée bo póníí yá yíí yaa máá bíí yá ye, máá fété.»

⁷ Doo ye Isurayéeli tubí wáá taádaa pooni, ubá laa náá náá ó góré dáká amáána waa wáá la nyébe ye, náá yambá qíkpéndı binyii ciiga pooni, ubá la lebé qunataari kí teé útówu, yíí neéyi la mii naa bı lóloo kí ñú ní ta. ⁸ Yíí bó ní sáatı waa unyii má káa soó Boháazi naa : «Póníí dáká kúsaan má!» Ní wa lee unataari kí tee Boháazi. ⁹ Ní Boháazi ka soó bíkpélébí ní ba kókó dée líbó náá : «Gbá qílemi ní sá seriyaraamı naa ní dáká kaa kókó dée Nahomíi gbeni kí sá Elimeléekí ní ówáá býyáá Kiliyón ní Mahalón wáá tíibí ye. ¹⁰ N bíí gbá Rúuti Moháabi dóju bísé Mahalón wáá úpíípó mété dée mpó ye. Dé nínaa ní kúsaan ýka bíí ye úkpíí Mahalón wátíí cíigá, ní ka ó kperé býyáá ka úyíídzi níta gbéní unyibíbi ciiga ní nídqobítı lemíñ pooni mété. Ní sá yíí neéyi mété wáá seriyaraamı, qílemi.»

¹¹ Bíkpélébí ní baa kókó la dée líbó ye ýka kíí náá : «Eén tí kíí, tí sa seriyaraamı. Ní tu meé náá Tídqáá níboté úpé wa kó sicénde pooni ye, ó dée dée Rasíila ní Léya, Yaakúbu pííbi ba ma ka qa ma Isurayéeli tutı ye. Síwáá árızikí níwomí Efírátáa wáá kúgéní, ní sítíídzi níkpíí Béétülhéemí kókó pooni. ¹² Tídqáá nípásí býyáá dákáwomi qa nyéní úpé níowu gbeni ka síwáá zamáa nídqéé dée Péreezi yowu ye, waa Tamáari káa ma ní Yúúdqáa ye.»

Obéedı wáá mímáa, Dáwúqa tíkpé

¹³ Ní Boháazi ka gba Rúuti ní wa kpéni úpó, ní ba yoosii. Tídqáá bóte Rúuti ní wa foq dípoo, ní kí ma úbú újá. ¹⁴ Ní Béétülhéemí wáá bípíí ka soó Nahomíi naa : «Dínyónqı kí teé Tídqáá! Dílemi u caní bı ma wa bíí kpaá si ye. Tı meé náá sibúu yaa búu níkpéní unyii úkpée Isurayéeli pooni! ¹⁵ U bíí caní í bíí kpée jé tibísátı, kí péré sibó síwáá típontí

pooni. Síbúpó kpé sì anfaaní kí po ajapwalumí bilolé. Ðoómi u laá sí, ní kí ma sì úbú újá.»¹⁶ Nahomíi ýka gba úbú ní kí páá wu úbémí ní kí ca wu.¹⁷ Bípíí ba cuni wu ye ýka pé wu díyíí kí gí náá : «bí ma Nahomíi úbú újá,» ní kí yíí wu naa Obéedí, Obéedí ma lsáayí ní lsáayí ma Ðáwúða.

Ðáwúða tíkpélémi wáá áyí

¹⁸ Ðáwúða tíkpélémí wáá áyí, peé gbá Peréesi sɔ : Peréesi ma Herisóoní.¹⁹ Herisóoní ma Ráamí, ní Ráamí ka ma Aminaadáabi.²⁰ Aminaadáabi ma Naasóoní, ní Naasóoní ka ma Salumáa.²¹ Salumáa ma Boháazí, ní Boháazí ka ma Obéedí.²² Obéedí ma lsáayí, ní lsáayí ka ma Ðáwúða.